

משנת חזן שלמה

עיונים ופנינים בפרשה מכית מדרשו ושיעוריו של
הגאון הניקא רבי שלמה יהודה בארי שליט"א

פרשת ויקהל

משה הקהיל את ישראל ללמדם את הלכות השבת

כי על ידה יכופר עון העגל לגמרי

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם (לה, א). איתא בפסיקתא זוטרתא (ריש פ' ויקהל) שהקהילם משה בכדי לכפר על עון העגל, וז"ל: תבוא קהלת משה רבינו ויכפר על קהלת אהרן, כמ"ש בחטא העגל (לכ, א) ויקהל העם על אהרן וכו'. תבוא אלה הדברים, ויכפר על אלה אלהיך ישראל (לכ, ד). עי"ש על הענין. וכו"ה במדרש אגדה (לה, א), וכן הביא רבינו בחיי (לה, א). וביאר בספר עוללות אפרים (ח"ג, תטז) לבעל הכלי יקר [וכ"ה בספרו עיר גבורים, ובספרו שפתי דעת], שהנה בתיבת אל"ה נרמז ל"ט מלאכות שבת (שבת ע. יז), ואחז"ל (שבת קה) שע"י שמירת השבת אפילו עובד ע"ז כדור אנוש נמחל לו, וע"כ הקהילים משה ללמדם על מצוות השבת, כי על ידה יתכפר להם עון הע"ז שבעגל², עי"ש כל הענין.

ממשה אנו למדים להקהיל להקלות

בכל שבת ללימוד התורה הקדושה

וכן ביאר בספר צידה לדרך (לה, א), והוסיף שזהו שאיתא בילקו"ש (ויקהל רמז תח) שע"כ נאמר כאן ויקהל בראש הפרשה, מה שאין כן עוד בשום פרשת מתחילת התורה ועד סופה, כי אמר הקב"ה למשה, עשה לך קהילות גדולות ודרוש לפניהם ברבים הלכות שבת, כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהילות בכל שבת ושבת, ולכונן בתי מדרשות ללמד ולהורות לישראל דברי תורה איסור והיתר, כדי שיהא שמי הגדול מתקלס בין בני וכו'. אמר משה לישראל, אם אתם עושים כסדר הזה, הקב"ה מעלה עליכם כאילו המלכתם אותי בעולמי, שנאמר (ישעיה מו, יב) וְאַתֶּם עַדְי נְאֻם ה' וְאֲנִי אֶל. וכן הביא בבית יוסף (או"ח סי' רצ) בשם תנחומא, וכתב בזה"ל: ומכאן שמכו בכל תפוצות הגולה להתקבץ בבתי כנסיות לקרות מקרא ולדרוש בדברי אגדה אחר סעודת שחרית.

בשבת יש קדושה מצד עצמה משא"כ במשכן,

גם היא תדירא, ולכן בה תלויה עיקר כפרת חטא העגל

וביאר הצידיה לדרך בטעם הדברים, שלכן הקדים אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן, להורות שמצות שמירת שבת תכפר יותר על מעשה העגל ממלאכת המשכן, מב' טעמים, א. מצד הקדושה הגדולה שיש בשבת מצד עצמה, משא"כ במשכן שאין בו קדושה מצד עצמו, שמזה הטעם גם אין מלאכת המשכן דוחה שבת. ב. מצד דמעות שבת היא תדירא, משא"כ דמקדש חרב בעונותינו ולא נשאר לנו מה שיכפר על עון העגל השמור לדורי דורות כי אם השבת³. ועיקר מצוות שבת היא תלמוד תורה כמו שאמרו במדרש (הובא בטור או"ח סי' רצ), וגם היא עיקר שמירת שבת בקום ועשה, לכן פתח בראש פרשה זו ב'ויקהל', להורות שכשם שאמר משה פרשה זו בהקהל לכל האנשים והנשים יחד ולא נשאר בהם כמשמעות הפסוק אַתְּ כָּל עַדְתְּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כן ילמדו ממך

דורות הבאים להקהיל קהילות גדולות דוקא וכו', כי אינו דומה זכות מועטין העוסקים בתורה למרובין העוסקים בתורה, עי"ש כל הענין. והביא דבריו החיד"א בספר כסא דוד (דרוש כד, עמ' תמא), והסמך לכך את דברי רבינו אפרים (ריש פ' ויקהל, הובא בתוס' השלם לה, א, אות יג), ש'ויקהל' גימטריא 'מקוה'⁴, כי דברי תורה מטהרין כמקוה (ברכות טז). עי"ש. והוסיף החיד"א, שאנן מה נענה, שהקב"ה ציוה להקהיל קהילות לדרוש דרשות ודינים לטהרנו כמקוה, והן בעוון מקהילים קהילות לדבר דברים בטלים ואסורים, עי"ש כל הענין.

י"א שמשה רבינו הקהילם בשבת, ללמדם הלכות שבת

וכתב בספר מעשי ה' (מעשי תורה, סוף פ"ד), שיתכן שבשבת הקהילים משה, כי מאחר שאמרו ישראל (סי, ה) כָּל אֲשֶׁר דָּבַר ה' נַעֲשֶׂה, אמר להם משה אֲלֵהֶם הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת אִתְּם, שציוה הקב"ה לדרוש בשבת, כי לכך ניתנה, שיעסקו בתורה, כשאחז"ל (ב"ר יא, ה) שבת יהיה בן זוגך. וכן הביא רבי יהונתן אייבשיץ בספרו מדרש יהונתן (סוף פ' ויקהל) בשם הזית רענן, שע"כ כתיב ויקהל משה, ולא ויקהל בחצוצרות או בשופרות, כי אותו יום שבת היה, ואסור לתקוע בשבת. ובספר חתם סופר עה"ת (ליקוטים, ריש פ' ויקהל) ביאר, שע"כ שלא הקהילים בחצוצרות כבמצוות הקהל (תוספתא סוטה ז, טו; רמב"ם חגיגה ג, ד), כי עדיין לא נצטווה על כך, והקהילים בקולו, כפי שהיה נשמע קולו בכל ארץ מצרים לקבץ את ישראל (ירושלמי פסחים פ"ה ה"ה), עי"ש כל הענין.

בפסוק זה נרמז שע"י שמירת השבת

זוכים להחזיר העדדים שנלקחו מישראל בחטא העגל

וכתב החיד"א בפני דוד (ויקהל, א), שזהו ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, מלשון עדי, כי משה קיבץ את כל עדיי ישראל, כשאחז"ל (שבת פח). עה"פ (לג, ו) וַיִּתְּנֵצְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֲדֵי־גוֹ, ומשה יקח אֶת הָאֲהָל, שכל עדיי ישראל אשר נסתלקו מהם בחטא העגל, זכה משה ונטלם, ופירש"י (שבת שם) שזוהו יקח אֶת הָאֲהָל, מלשון אור, כמ"ש (איוב כט, ג) בַּהֲלוֹ נְרוֹ, כי לקח את כל האורות מעדיי ישראל, והוא היה קירון עור פניו. אמנם אמרו המקובלים (שעה"כ דרוש קבל"ש א. עמ' מה; פני"ח סעיף השבת ה, עמ' תב) שמשנה בעונותנו לא רצה ליקחם לעצמו לגמרי, כי אינו רוצה ליהנות מאחרים, אלא הם שמורים לישראל, ובכל שבת מחזירין אותם לישראל, והן הן תשומות תירות לישראל, וע"ז אנו אומרים (תפילה עמידה לשחרית שבת) 'שמך משה במתנת חלקו, וע"כ נהג משה בטובת עין וניחם את ישראל שיש להם תקוה שיחזרו להם עדיים ע"י שמירת שבת, וזה שאמר אֲלֵהֶם הַדְּבָרִים וְגו' וביום השביעי יִהְיֶה לְכֶם קֹדֶשׁ, ותזכו בעדיכם. וככל זה כתב גם באגרא דכלה (ריש פ' ויקהל), וכן הרה"ק מאפסא בס' אוהב ישראל (ריש פ' ויקהל), ובס' תורת אמת (ריש פ' ויקהל), והוסיף, שמה שניטלו מהם האורות והעדיים היה מחשש שישלטו בהם זרים וחיצונים וקליפות ח"ו. אבל ע"י שמירת השבת יוכל כל אחד ואחד לחזור וליקח האורות והכתרים שנחסרו מהם, כי שבת הוא תיקון גדול לחטא העגל, כשאחז"ל (שבת קה): 'כל המשמר שבת כהלכתו אפי' עובד ע"ז כאנוש מוחליק לו'.

והובא בטור (או"ח סי' רמב), וביאר הב"י, שזהו מפני שהשבת מורה על השגחתו ויתברך ועל חידוש העולם, ועל שהתורה מן השמים, וכיון שהוא שומר שבת, ודאי הע"ז עוובד אינו מפני שמאמין בה, ולכן יש לו תחולת מחילה ע"י תשובה, משא"כ בעובד ע"ז לפי שיעולה בדתו שיש בה ממש, שהוא רחוק לשוב בתשובה. וכעין זה ביאר הטי"ו (שם). ובדברי יואל (בראשית, עמ' קז) ביאר עוד, שתשובה בלבד לא תועיל, כי קיימא לן (סנהדרין יט): 'שמלך שמחל על כבודו, אין כבודו מחול', אך ע"י שמירת שבת יש לו זין שותף (שבת קיט): ותועיל התשובה, ע"כ תרווייהו צריכי, תשובה ושמירת שבת.

זכין ביאר האו"ח (לה, א), והוסיף, שמאחר שאחז"ל (הוריות ח) שכל המודה בע"ז ככופר בכל התורה, א"כ יצטרך ישראל מעתה לתקן כל תר"ג מצוות אשר פגמו בכלן, וזהו רחוק מדרך ההש"ה. וע"כ באה מצוה ה' להם שיזהרו במצוות השבת, שהיא שקולה כנגד כל התורה (ירושלמי ברכות פ"א ה"ה ועוד), עי"ש כל הענין. ובספר בית יוסף להבה (לה, א) ביאר, שע"כ מציוו שהקב"ה הקדים את מלאכת המשכן (בפ' תרומה) למצוות השבת (בפ' כי תשא), ללמדנו שאין מלאכת המשכן דוחה שבת (עי' מכללת ויקהל), אך משה שינה את הסדר, ותחילה הזהיר את ישראל על השבת, ואח"כ ציוו על המשכן, כי נתכוין לפייס את הקב"ה ע"י שמירת השבת שימחול לישראל לגמרי על מעשה העגל, עי"ש כל הענין. ובספר עץ הדעת טוב (לה, ב) למהר"ח ביאר עוד, שעל כן אין מלאכת המשכן דוחה שבת, כי יש בה תועלות המקדש והמשכן, וכנראה בדקדוק לשון הכתוב וביום השביעי יִהְיֶה לְכֶם קֹדֶשׁ, ולא אמר ויום, אלא ויום, לרמז כי הש"ת שהוא קודש האמיתי, יהיה לכם ביום השביעי, כלומר שלכם, כי ביום ההוא משרה שכינתו על ישראל אף אם אין משכן בנו, כנודע מסוד ופרוס עליו סוכת שלום, שהוא משכן הש"ת ששמו שלום (שבת י). בסוד ויקרא לו ה' שלום (שופטים ו. כד), ויום השבת הוא מכפר גם על מעשה העגל, כנראה בהמשך לשון הכתוב שַׁבְּתַתְּ שַׁבְּתוֹן לַה', שכשיקיימו השבת מעידין שהש"ת שבת ויפס בבריאת העולם, וכופר בע"ז. [ובאופן אחר ביאר, שעי"כ אין מלאכת המשכן דוחה שבת, כי נעשתה מאלה, ועליונים ותחתונים סייעו בה כנודע, דהלא בצלאל היה ראש כל החכמים העושים במלאכת המשכן, והיה אז רק בן ד' שנים, ואין זה רק סיוע אלהי, כמ"ש (לא, ג) וְאֶמְלֵא אֹתוֹ וְיָחַד אֵלֵיהֶם בְּחֻמָּה וכו'. וז"ש (לה, ב) שַׁשְׁתִּי יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶת מִשְׁכַּן מֵאֵלֶיךָ, ועל דרך (מלכים א. ו. ז) וַיִּבְנֶינָה בְּהַבְּנֹתָי, מאליו, כי אמר להם הקב"ה, שמה שציוו אותם לבנות, אינו רק לשיקלולו שכן, שיתכפר להם מעשה העגל, אמנם אינו עושהו, וכיוון שכן, מה יתן ומה יוסיף אם יעשו את מלאכת המשכן ביום השבת].

וכתב בספר אהבת שלום (כי תשא, ד"ה ויעמוד משה), שע"כ אסף משה לאחר חטא העגל את כל בני לוי, כדי שיתקיים בהם מש"כ (ימיה יז, יג) מְקוֹנֵי יִשְׂרָאֵל ה", שהוא מלשון אסיפה, כמ"ש (בראשית א. ט) וַיְקוּ פְתִימִים, וגם מלשון טבילת מקוה. כי כאשר נעשים ישראל אגודה אחת ואסיפה אחת בלב שלם בלי שום פירוד ח"ו, אזי הם בעצמם חשובים לטבילת מקוה, וכנזכר בזה"ק (שמ"י רע"מ מב), שאסיפתן זו הוה תרתן, והיא המתרת אותם. [וראה עוד בב"ר (צח, ב), ובתרגום יונתן (בראשית מט, א), עי"ש].

”וביום השביעי שבת שבתון קודש לה” (שמות לא, טו)

משיעור יום ג' ויקהל תשע"א

וראה האדם שגם הנתינה לה' יתברך נחשבת לקבלה. כלומר שיועד ומבין שאף שמוסר כל נפשו אל ה' יתברך, אינו נחשב שנותן הוא לה' יתברך, כי שבת היא מוחין דגדלות, ובה מתברר אצל האדם שה' יתברך הוא ריבון המעשים, וכל מה שנותן ועושה לפני ה' גם זה ממנו יתברך.

יעקב תיקן את ענין הקבלה שיהיה כל רצונו בשפע לשם שמים

והנה, את מדרגת ימי החול וענין הקבלה תיקן יעקב אבינו, שהוא שלימות האבות², והוא מה שהאדם משיג ומברר את רצונו, שיראה שכל מה שיחפץ להמשיך מאת ה' יתברך, יהיה בו תכלית ומטרה להשיבו אל ה' יתברך ולהשתמש בו לצורך גבוה, שהוא לעשות לפניו יתברך נחת רוח. והיא המדרגה שמקדש האדם את עצמו במותר לו, שמכוון את כל מעשיו לשם שמים ומגביה ומקדש את מדרגת הקבלה שתהיה כל קבלתו את השפע על מנת לעשות לפניו יתברך נחת רוח. ובזה מגביה ומרומם את כל עבודת ימי החול, על דרך שאמרו בברכות (ס"ג ע"א) 'כל המשתף שם שמים בצערו כופלים לו פרנסתו'.

שלימות תיקן ענין הקבלה הוא על ידי תפילה ודוד המלך

ושלימות תיקן וקידוש ימי החול הוא על ידי דוד המלך. כי כל עליית מדרגה היא על ידי שקונה את אותה המדרגה, וקנין הוא על ידי מעשה, אלא שכדי שיתקיים הדבר בידו צריך הוא לתפילה, ובזה הוא שלימות הקנין. כך גם קידוש הימים והעלאתם מחול אל הקודש הוא על ידי קנין. ולכן היה אברהם הולך וכובש את ארץ העמים, וכן יעקב עשה קנין עם עשיו על הבכורה ועל העוה"ז, וכן את הברכות השיג על ידי שהביא המטעמים ליצחק אביו. ושלימות הקנין הוא על ידי תפילה, לכך דוד שהרבה בתחניות ובקשות, ונתן בזה את הדרך לקדש את ימי החול, ולכן נתנו הקב"ה כנגד רגל רביעית של המרכבה יחד עם האבות הקדושים³, כי הם כבשו את ימי החול וקנו אותם לה' יתברך לכוללם בשבת קודש⁴.

ענין ימי החול הוא שישגיח שיהיה כל רצונו אל הברכה והשפע כדי שישמש אל הקדושה

ג' מדרגות בזמנים שהם ימי החול יום שישי ויום שבת כתוב (שמות לה, ב) "ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת וגו'", וכתב רש"י הקדים להם אזהרת שבת לציווי המשכן, לומר שאינו דוחה את השבת. ובכדי להבין החילוק בין קדושת מלאכת המשכן לקדושת שבת, צריך להבין החילוק בין ימי החול ליום שבת. והנה הם ג' מדרגות: המדרגה הראשונה היא ימי החול שהם כנגד הזמן ושם אדנו"ת. המדרגה השנייה היא ערב שבת, שביום זה נכלל הזמן בלמעלה מהזמן. והמדרגה השלישית היא יום שבת קודש, שהוא מוחין דגדלות ולמעלה מהזמן, ובו רואים איך ה' ב"ה עושה לכל המעשים והוא שברא את ענין הזמן והכל בידי ה' יתברך.

ימי החול הם 'קבלה', יום שישי הוא 'נתינה', ויום שבת הוא גילוי כבוד ה'

והם שלוש דרגות בקבלה מה' ונתינה לה' יתברך: המדרגה הראשונה היא ימי החול שהם כנגד הזמן, ובהם הוא בירור ענין הקבלה, שבהם מברר שתהיה כל קבלתו על מנת להשפיע, ובכל השפע שיש תחת ידיו, תהיה מגמתו ורצונו לעשות על ידו נחת רוח לפני ה' יתברך, ובזה גורם ליחוד ומתקן האילן העליון שהוא על ידי מלאכה⁵, אלא שבימי החול משתהה אצלו את השפע ואינו נותנו ומשפיעו, כי עיקר עיסוקו הוא בענין הקבלה שתהיה לשם שמים.

המדרגה השנייה היא ערב שבת וליל שבת, שהם כנגד ענין התכללות הזמן בלמעלה מהזמן, ומהותם היא הנתינה, שבהם העסק הוא ליתן ולהשיב נחת רוח לקב"ה, וכל שפע הנמשך אליו מאת ה' יתברך אינו מעכבו אצלו תחת ידו אלא כחוט השערה (והוא קבלה רק מתוך ההכרח כדי להמשיך את השפע למטה), ותיכף משיבו בנחת רוח לה' יתברך ומשתמש בו לצורך הקדושה, ובזה כולל את 'הקבלה' שהיא בתוך הזמן וכנגד שם אדנו"ת, 'בנתינה' שהיא למעלה מהזמן וכנגד שם הו"ה, והוא יחוד הו"ה אדנו"ת וכנגד יום שישי וליל שבת קודש.

והמדרגה השלישית היא יום שבת קודש, שבו הראייה היא רחבה והיא מעלה מהזמן. כי בשבת

וימי החול הם כנגד שם אדנו"ת (זוה"ק עקב רע"ג ע"א), כי הוא זמן של עשייה ומלאכה כעבד (זוה"ק משפטים צ"ד ע"ב) הקנוי לאדונו ועובדו שלא ע"מ לקבל פרס, כי כנ"ל כל רצונו לקבל שפע מאת ה' יתברך הוא כדי שישבי זאת אל ה' ב"ה. וימי החול הם בתוך הזמן⁶, ולכן אע"פ שמקדש ימים אלו, הם עדין במדרגת חולין, כי מאחר שהם בתוך הזמן, אף שרוצה להעלות ולהשיב את כל השפע אל ה' יתברך, מ"מ מעכב הוא את השפע ברשותו מחשש שמא אינו ראוי ושמא עבודתו אינה ראויה כמו שאמרו חז"ל בסנהדרין (צ"ח: ובברכות ד.) על הפסוק "וירא יעקב" שנתיירא שמא יגרום החטא, וכן בחלום כשאמר לו הקב"ה לעלות בסולם נתיירא ולא עלה (ויק"ר כט, ב), וכן עיכב את תשלום נדרו (ב"ר פא, ב). כי מדרגת יעקב היא שלימות, כלומר שחפץ לברר את הקודש מן החול ולהביא לה' יתברך את השלימות ביותר, ומדרגת ימי החול הם יראה כמ"ש "וירא יעקב". וכן דוד היה הולך בדרך יעקב שהיה ירא שמא יגרום החטא ויעכב כמובא בברכות (ד:) וכן הם ימי קטנות וכנגד יעקב ודוד, כמ"ש על יעקב (בראשית כז, טו) "בנה הקטן", וכן על דוד כתוב (שמואל א' ז, יד) "ודוד הוא הקטן", כי הם כנגד הלבנה (זוה"ק בראשית טז: סח:). הממעטת עצמה וכביכול מתעכבת בימי החול עד שיתבררו בשלימות להעלותם ולכלול אותם בשבת קודש⁷.

יום שישי הוא כנגד יוסף הנרמז באות ו' דיוכולו ועל ידו נתקן ענין הנתינה'

והדרך שיעלו ימי החול שהם בתוך הזמן, ויתכללו בשבת קודש שהיא למעלה מהזמן, הוא על ידי המדרגה האמצעית שהיא יום שישי וליל שבת, וענין זה תיקנו יוסף הצדיק, ומדרגה זו היא כנגד היסוד ויום שישי, והוא גם ענין המשכן ובית המקדש, והוא כנגד יחוד הו"ה אדנו"ת, שעל ידם נכלל הזמן שהוא שם אדנו"ת. בשם הו"ה שהוא למעלה מהזמן כי מורה שה' יתברך הוא היה הווה והיה, והוא שייצר ועשה את הזמן.

ומדרגה זו האמצעית מתגלית בעדות שמעיד בליל שבת, "ויכולו השמים והארץ וכו'", ועל ידי האות ו' דיוכולו' שהיא כעין צינור, כוללים את כל עבודת ימי החול והזמן, ביום שבת קודש שהיא למעלה מהזמן, כלומר שמעלה את כל עבודתו

¹ זוה"מ ש"כ ששת ימים תעשה מלאכה, אותיות המלאך וגימט' אילן-ה, כי בזה מתקן האילן העליון ומיחד הו"ה אדנו"ת גימט' מלאך, משא"כ ביום שישי שהוא כנגד יוסף הצדיק כדלקמן, אין בו מלאכה ומדרגת עבד כמובא בזוה"ר (צ"ד ע"א) דצדיק, ודאי לית ביה מלאכה, וכיון דלית ביה מלאכה לית ביה שיעבוד.

² כי את המדרגה הראשונה שהיא ימי החול, תקנום האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב. כי בתחילה צריך שיהיה האדם רגיל בנתינה אף שיש לו מכך טובת הנאה, שהיא עבודה על מנת לקבל פרס, והוא כנגד החסד. ואח"כ צריך שימעיט את רצונו לקבל לעצמו טובה מכל עבודתו והשפע שמקבל, והוא גבורה. וע"י שניהם יבוא לשלימות הקבלה, היינו שכל השפע שיש ברצונו לקבל מאת ה' יתברך, יהיה על מנת להשיב לו יתברך נחת רוח, ובלא כונה לטובת עצמו. (ואח"כ צריך שיתקן את ענין הנתינה, שישבי בפועל את כל מה שבכוחו ותחת ידו לנחת רוח לה' יתברך, והוא על ידי יוסף הצדיק כמו שיתבאר לקמן).

וכשעמד אברהם אבינו על דעתו, וראה שבני האדם רוצים רק לקבל לעצמם ורחוקים מן ההשפעה והנתינה, החל ללמדם את מידת ההשפעה והנתינה לבורא יתברך, אף שבתחילה יתנו על מנת לקבל (שהיה אברהם מלמדם לברך, אף שבזה מרצים לאברהם בתמורה על האש"ל (תנחומא לך ר"ב), ולכן היה מכניס אורחים, כי אורח הוא כנגד היסוד וההשפעה כמ"ש "ואורח צדיקים" (זוה"ק עקב ע"ב ע"א) היינו שהיה מכניס תחת כנפי השכינה עוד מהבריות שילכו במידת ההשפעה והנתינה). ויצחק היה מבטל אצל הבריות את הרצון לקבל טובה מהשפע לעצמם, כי בעקידה ביטל את רצונו אף לחיים מפני ציווי של הקב"ה לאברהם. ויעקב אבינו היה מתקן בשלימות את ענין הקבלה, שבכל מה שמבקש מאת ה' יהיה לשם נתינה ושיהיה לצורך גבוה להשיבו אל ה' יתברך (שהיא השלימות בעבודת אברהם) וכן היה מבטל את הרצון שתהיה לו טובה מעבודתו יתברך (שהיא השלימות בעבודת יצחק)

³ כי יעקב היה כנגד החמה, ויותר על העוה"ז לעשיו, שיהיה הוא כנגד החמה וימנה לימות החמה. והמעייט את עצמו כלבנה עד לעתיד לבוא (זו"ח ויצא) ומה שהמעייט את עצמו הוא המשכת דוד המלך מיהודה, והיא רגל הרביעית דכסא הכבוד שהיא כנגד הלבנה (זוה"ח שה"ש) שנתמעטה ביום הרביעי לבריאה.

⁴ וכן אמרו בזוה"ר (זוה"ק הקד' ה:) זהו שכתוב "ויכל אלהים ביום השביעי" זו השבת וזו היא הרגל הרביעית של הכסא עכ"ל, כי כל כח הבריון בימי החול שהוא ענין ויכל אלקים, לכוללם בשבת, הוא על ידי ענין דוד המלך.

⁵ כי מה שהמח קטן יותר, נדמה הזמן כארוך יותר, לכך קודם שחטא אדה"ר, היה מונה כימיו של הקב"ה כמ"ש "כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול" (ב"ר יט, ח), וכן בחלום שהוא הסתלקות המוחין נדמה זמן קצר כארוך, משא"כ במוחין דגדלות היא רחבה שמביט על סוף הזמן, וכמו הצדיקים שהם במוחין דגדלות נותנים עיניהם על התכלית והסוף.

שבימי השבוע לפני ה' יתברך ולנחת רוח לפניו. כי עיקר העליה של העבודה לפני ה' יתברך, הוא על ידי שאינו מייחס לעצמו דבר, וכשמעיד שה' יתברך הוא שעושה לכל המעשים, מעלה את כל עבודתו לפני ה' ב"ה. וכן כשהיה האדם מגיע למשכן ולבית המקדש הייתה נכנסת בו שפלות, והיה מעיד שהוא יתברך עושה לכל המעשים ומעלה בזה את כל עבודתו לפני ה' ב"ה, לכן נקרא (שמות לח, כא) "משכן העדות", שהוא כנגד האות ו"ו ד'ויכולו", וכנגד יוסף הצדיק כמ"ש (תהילים פא, ו) "עדות ביהוסף שמו", שהוא ענין היסוד שהוא השישי, כנגד האות ו"ו שהיא הצינור לכלול החול ב"ה קודש.

בית המקדש הוא כנגד יושי שהכל בו משמש לצורך גבוה

והוא ענין המשכן ובית המקדש, שהוא כנגד האות ו"ו, כי האות ו"ו היא כנגד הלב שבו הם המידות, ובית המקדש הוא כנגד הלב (כי תשא קצצ:), ויוסף היה מתוקן בברית שהיא האות ו"ו, והיא כנגד הלב כמ"ש "נואף אשה חסר לב", כי יוסף היה בתכלית נקיות הלב ולא היה ירא שמא יגרום החטא, כי היה ליבו כבית המקדש וכפי שבו הכל משמש לקודש, כך יוסף לא היה מעכב דבר מן השפע תחת ידיו, אלא היה משיבו תכף לפני ה' יתברך וממליכו. וזהו הטעם שסיפר את החלומות לאחיו, כדי שיקבלו ממנו ויוכל להביא את העולם לתיקונו, אך יעקב "שמר את הדבר" (בראשית לז, יא) שהיה ממתין מתי יתקיים מפני חשש לעיכוב של הדבר.⁶

והיא מדרגת הנתנה, שכל מה שמקבל שפע מאיתו יתברך, תיכף משיבו ונתנו לצורך גבוה, לעשות נחת רוח לה' יתברך, ולכן נקרא הצדיק עני (תיקו"ז מב): כי הצדיק מסכים להשיב כל מה שיש בידו לה' ב"ה אף שלא ישאר בידו דבר⁷ וכל מה שממשיך ומקבל שפע ממנו יתברך אינו מעכב אצלו אלא כחוט השערה ותיכף מחזיר לנחת רוח אליו יתברך. והוא כנגד יום שישי בבין השמשות שנכלל החול בקודש כחוט השערה, כלומר שאף שכל ענין יום שישי הוא נתינה והשפעה, מכל מקום יש מציאות גם לענין הקבלה כחוט השערה, והוא מחמת ההכרח שצריך להמשיך שפע ממנו יתברך לקיום ותיקון העולם, וכן איתא בתיקוני זוהר (תיקוני יב) שהצדיק הוא כחוט השערה בין עליונים (שבת) לתחתונים (ימי החול).

ביום שישי ובבית המקדש הוא כבוד לישראל בכך שנותנים לצורך גבוה, לכן צריך בו יראה

ולכן יום שישי וענין היסוד הוא מדרגת 'יראה', כמ"ש (תיקו"ז תיקון כד) 'רא ברית' כי אף שכולו השפעה ונתינה שמרמז על 'אהבה', מאחר שיש בו גם ענין של 'קבלה' כחוט השערה, הוא במדרגת 'יראה', כי יכול לחשוב ולייחס לעצמו את כח הקבלה והנתינה כחוט השערה, והוא נסיון הצדיקים, שאינם מייחסים לעצמם דבר אף כחוט השערה, שעל זה אמרו בירושלמי (שקלים יד.) שמדקדק עימם הקב"ה כחוט השערה, כמו שאמרו בסוכה (נב.) 'רשעים נדמה להם כחוט השערה צדיקים נדמה להם כהר', שאף שהוא כחוט השערה היו יראים ממנו כהר, וזה מה שאמרו בזוהר (זה"ק הקד' ה:) 'ודא שבת דמעלי שבתא דאיהי יראה ושריא בה יראה'.

וכן הוא גם בענין בית המקדש, שיש בו 'יראה', כי אף שבית המקדש הוא ענין יחוד הוי"ה אדנו"ת, והוא מקום שעל ידו מעלים את כל השפע ומשיבים אותו לנחת רוח לפני ה' ב"ה, מ"מ יש בו גם כבוד וטובת עם ישראל, כי השראת השכינה במשכן ובבית המקדש מעידה שמחל לנו הקב"ה על חטא העגל כמ"ש "משכן העדות" (שמות לח, כא), ועל ידו נראה גם החלק של עם ישראל בבירור העולם ותיקונו, ולכן אף שכל ענינו הוא הנחת רוח שנעשה לה' ב"ה, כיון שיש בו גם מציאות של פעולת ועבודת התחתונים, יש בו גם את ענין היראה כמ"ש (ויקרא יט, ל) "ומקדשי תיראו" שלא יחשוב וידמה בדעתו שפועל מכחו וחכמתו, והיא עבודת הכהן הגדול, שהיה צריך לעבוד ביראה ובשפלות גדול לפני ה' ב"ה במשכן ובבית המקדש, ובזה היה גורם יחוד הוי"ה אדנו"ת כראוי, כי בזה היה כולל את עבודת התחתונים לנחת רוח לפני ה' ב"ה.

על ידי שמתקן ימי החול ומקדשם בעדותו, מעלה עליו הקב"ה שיהיה כשותף עימו מעשה בראשית, וכוללו בשבת קודש

ואמרו בזוהר (זה"ק הקד' ה:) ומהו 'ומקדשי תיראו' אמר ליה דא קידושא דשבת, אמר ליה ומהו קידושא דשבת, אמר ליה דא קידושא דאיתמסכא מלעילא (כלומר שסוד היראה במקדש, הוא ענין קידוש דשבת שהוא התקדשות הנמשכת מלמעלה), כי הוא ענין העדות בקידוש דליל שבת, והאות ו"ו ד'ויכולו', שאמרו בשבת (קט:): 'כל האומר 'ויכולו' בערב שבת כאילו נעשה שותף לקב"ה במעשה בראשית', כי בזה שמעיד על מעשה בראשית, מעלה בזה את ימי החול והזמן ומדרגת הקבלה, וכוללם בשבת קודש, שהוא מעל הזמן ובמדרגת נתינה, וזה מש"כ ששם הצדיק נכלל בשם ה' ב"ה, כי מאחר שמעלה את החול אל

הקודש, עושהו הקב"ה שותף במעשה בראשית, והוא כנגד ליל שבת קודש, שהוא התכללות יום שישי ביום שבת, ועל מדרגת ליל שבת אמרו בזוהר (צו כט.) 'צדיק איהו יום שבת', כי כללו הקב"ה בשבת קודש, כי היה כולו עדות על מעשה בראשית כמ"ש "עדות ביהוסף שמו".

ואמרו בזוהר (הקד' ה:) דאית שבת עלאה ושבת תתאה. ועוד אמרו שם, מה זה "את שבתותי תשמורו" פעמיים, אלא שבת של ערב שבת, והשבת של היום. כי הם ב' מדרגות בשבת קודש, יום שישי וליל שבת, הם כנגד שבת תתאה, כי כנ"ל יש בהם כבוד לישראל שעל ידם דוקא נעשה תיקון מעשה בראשית, וכללם הקב"ה בשבת, שמעלה עליהם כשותפים עימו במעשה בראשית, ולכן היא במדרגת יראה ביחס ליום שבת שהוא במדרגת אהבה, כי ביום שבת הוא רק כבוד ה' יתברך, ושלימות מילוי רצונו יתברך והנחת רוח לפניו, ולכן היא שבת עילאה.

ביום שבת הוא גילוי שאף כל מה שנותן האדם לבורא הוא גם ממנו יתברך

כי ימי החול הנכללים בשבת הם כנגד ריבוע, שהם ד' קצוות, שתיקנום האבות הקדושים ודוד המלך שהוא כנגד הרגל הרביעית, ובהם יש חילוקי מדרגות של דרך ואופן הקבלה והנתינה, אבל יום שבת הוא כנגד צורת עיגול, כי העיגול הוא שווה קודש אין בו חילוקי דרגות מצד נתינת התחתונים, אלא הוא כולו רק כבוד ה' יתברך. והיינו שרואים שאף הנתינה שנותנים לה' יתברך ועושים לפניו נחת רוח, הכל הוא רחמי ה', וכל מה שנותנים לה' הוא גם ממנו יתברך⁸. וביום שבת נכלל הריבוע בעיגול, כמובא בזוהר (שם) 'שבתותי דא עיגולא וריבוע דלגו, חד ויכולו וחד קדוש', ריבוע הוא כנגד האות ו"ו ד'ויכולו', עיגול הוא כנגד יום שבת שהוא קודש לה', וכשנכלל הריבוע בעיגול רואים איך הוא יתברך לבדו עושה הכל, והוא כבוד ה', כי יום שבת קודש הוא לה' ב"ה לבדו. כי שבת קודש היא למעלה מהזמן, שנתברר אצל האדם, שה' יתברך הוא עושה את הזמן ורוקע את הארץ לפני האדם כדי שיוכל ללכת לפני ה', וכל מה שזוכה לעשות הכל הוא ממנו יתברך ומכוחו.

התכללות ליל שבת ביום שבת הוא על ידי משה רבנו שהיה מקדים כבוד ה' לכבוד ישראל

והתכללות ליל שבת ביום שבת הוא על ידי רעיא מהימנא משה רבנו, כי יוסף ודוד הם כנגד יסוד ומלכות, שיוסף הוא 'משנה למלך'⁹ ודוד הוא כנגד מלכות (זה"ק ויקרא כג:), שדוד הוא סוד ענין

⁶ שרוצה הוא את כל השפע שישאר ברשותו ותחת ידיו, כי מאחר שימי החול הם בתוך הזמן, אין לו ביטחון כראוי בה' יתברך ודואג על העבר והעתיד, והוא כנגד יעקב שהוא כנגד העקב שמקבל כל הגוף, כך היה יעקב מחזיק את כל השפע ומוציאו מן החול אל הקודש. כי יעקב היה מעכב השפע אצלו קודם שמשו בו לה' יתברך, שעל זה עוררו הקב"ה שעייב את נדרו כמ"ש (בראשית לה, א) "קום עלה בית א-ל", כי יעקב הוא שלימות ורצה להביא לפני ה' את השלימות, שהוא ברור אחר ברור בימי החול, כי כשאין הכל מבורר כראוי הוא עדין מדרגת עבד וחולין, לכן כשיצאו מצרים היו צריכים לצאת במנוסה, אבל לעתיד לבוא, מחמת עבודתם הגדולה של יעקב אבינו ודוד המלך, שבררו את כל ענין קבלת השפע שיהיה כולו בנקיות גמור לשם שמים, עתידים אנו לצאת שלא בחיפזון כמובא בזוהר משפטים (צד): "לא תצא כצאת העבדים" זהו שכתוב (ישעיה נב, יב) "כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו".

⁷ ולכן בשעה שאומר 'ויכולו' הוא רצון גדול לאין שיעור, וטוב שיאריך בתיבת 'ויכולו' ולבקש במחשבתו כל מה שיחפוץ וייענה מן השמים בעזה".
⁸ והוא כנגד יוסף הצדיק הנקרא חי, כי ח"י הוא תלת ווי"ן הנמצאים באות למ"ד ובאות ב"ת שהם 'לב', שהם ג' בתי מקדש.

⁹ משא"כ יעקב היה ירא שמא אין מיטתו שלימה, אבל יוסף לא היה חושש מן החטא, לכן היה מסלסל בשערו שבזה עורר עליו את הנסיון עם אשת פוטיפר כמו שאמרו במדרש (תנחומא וישב ח) 'אביך בצער [שחושש מן החטא] ואת מסלסל בשערך [שאינך חושש מן החטא] מיד גירה בו את הדוב (היינו אשת פוטיפר), וכדי לנסותו אם היא באמת מדרגתו, ושידע שכל מדרגתו היא מכה יעקב שתיקן תחילה את ענין הקבלה, כמ"ש (שם) שניצול מכה מה שראה דמות יעקב אביו).

¹⁰ ו'שמר' פירושו המתין, כמשפ"ש 'שהיה 'ממתין ומצפה מתי יבוא' כי היה ירא תמיד שמא החטא מעכב כאמור לעיל. אבל יוסף לא חשש מהחטא של האחים, וחשב שיאמינוהו, ואח"כ ניסה שוב שאביו יאמן ויאמת את דבריו, ואח"כ לא חשש מהחטא והלך לדרוש בשלום האחים, וזה מש"כ (תהילים קה, יז) "שלח לפניך איש לעבד נמכר יוסף", כלומר ששלח להם גואל, אך הם לא האמינו שתיקן ימי החול בשלימות, והורידוהו למדרגת עבד שהם ימי החול, שהוא הכנסת הקודש בחול.

¹¹ והוא סוד מה שהתחיל התנא את משניות שבת בענין ובעל הבית, כי בשבת נכלל הצדיק בשבת, ומתגלה שכל עבודתו היא כחוט השערה שהיא כפרוסה, וגם היא ממנו יתברך שהוא בעל הבית.

¹² ולכן הוא עיגול המרמז על מדרגת הקבלה כמ"ש (ירמיה לא, כא) "נקבה תסובב גבר".
¹³ שעל זה כתוב "וירכב אותו במרכבת המשנה" שהוא כנגד היסוד שהוא משנה לת"ת (מגיד משרים מקץ).

במראות קודש
תמונות
מקבלת הקהל;

העילוי בן ה-13 הגיע לסיים את הש"ס

ביקורם של גדולי תורה

בחצות לילה - שמחה שפורצת

הכלי שהוא קבלת השפע לשם שמים, ויוסף הוא השפעה ונתינה, אלא שיש לו מציאות כחוט השערה כנ"ל, אבל משה רבנו לא נטל שום מדרגה אף שהיא לשם שמים ולצורך גבוה, כי משה אמר "ונחננו מה" (שמות טז, ז), היינו שאין לנו מציאות כלל והכל הוא ה' יתברך (עי' רוקח ב:).

ומשה היה חפץ ושמח בכך שיהיה כבוד ה' קודם לכבוד ישראל, ולכן משה הוא כנגד מדרגת יום שבת שבו הוא רק כבוד ה' ב"ה, ולכן בשבת ביום אומרים 'שמח משה במתנת חלקו', כי חלקו של משה הוא שיהיה תחילה כבוד ה' שהוא ביום שבת קודש. ולכן הקדים משה שביתת שבת שיש בה כבוד ה', למלאכת המשכן שהוא כבוד ישראל. כי ה' ב"ה חפץ בכבוד ישראל תחילה, ולכן הקדים מלאכת המשכן לשבת (שמות לא, יב), אבל משה היה חושב תמיד על כבוד ה' יתברך, ולכן הקדים את השבת שהיא המעידה על כבודו יתברך למלאכת המשכן המעידה על כבודם של ישראל (כלי יקר בפרשתנו¹⁴), כי העיקר הוא כבוד ה' ב"ה, ובשבת היא מדרגה שרואים שאף כל עבודת התחתונים היא ממנו יתברך, והוא כמו שנעשה מאלינו, וכמו המשכן שהיה משה כביכול מקימו אבל באמת היה קם מאלינו¹⁵ (תנחומא פקודי יא).

בשעת המנחה דשבת עולים ומתקדשים ג' המדרגות דוד יוסף ומשה

והתכללות ימי החול בשבת הוא יחוד שם הוי"ה ב"ה. כי ימי החול הם כנגד שם אדנו"ת, שהוא כנגד דוד המלך, שכולל שם אדנו"ת באות ה' אחרונה דשם הוי"ה, שהוא קידוש ימי החול. וליל שבת הוא כנגד האות וי"ו ד'ויכולו' וכנגד יוסף הצדיק, שכולל את הזמן בלמעלה מהזמן, והוא מדרגת יראה וכנגד בית המקדש כמ"ש "ומקדשי תיראו", והוא התכללות אות ה"י באות וי"ו. וביום שבת הוא מוחין דגדלות וכנגד אותיות י"ה שבשם הוי"ה, וכנגד משה רבנו כמ"ש 'שמח משה וכו', שהיא מדרגת אהבה. ובזמן מנחה דשבת וברעוא דרעוין, הוא כנגד קוצו של יו"ד דשם הוי"ה, שהכל עולה ונכלל בה' אחד, ולכך אז אומרים "צדקתך כהררי אל וגו'" (תהילים לו, ז), שהוא כנגד ביטול והתכללות דוד יוסף ומשה בכבוד ה' יתברך, שהוא כנגד זמן הגאולה שיתגלה כבוד ה' יתברך וכמ"ש (זוה"ק בראשית כה:): "לא יסור שבט מיהודה" דא משיח בן דוד, "ומחוקק מבין רגליו" דא משיח בן יוסף, "עד כי יבוא שילה" דא משה.

תכלית הרצון בכל רצון יהיה לשם עשיית נחת רוח לפני ה' יתברך

כי הדבר החשוב ביותר במעלה הוא שנרצה לעשות נחת רוח לפני ה' ב"ה, ואף שרוצים אנו לבטל הגלות שהיא כנגד ימי החול ולזכות לגאולה, צריך שכל מה שנרצה לצאת מהגלות יהיה על מנת שיהיה לו יתברך נחת רוח, שהוא בירור 'הקבלה' שיהיה על מנת להשפיע. וכן כל מה שאנו חפצים ומתפללים על בית המקדש ובנין ירושלים שהוא גם כבוד ישראל, צריך שנרצה בזה כדי שיבוא על ידי זה נחת רוח לפני ה' ב"ה, כי הדבר החשוב ביותר שירצה האדם אף יותר מהיציאה מהגלות ומבית המקדש הוא שיהיה לה' יתברך נחת רוח, שהוא כבוד ה' יתברך ומדרגת יום שבת קודש, וכל מה שרוצים גאולה ובית המקדש גם צריך להיות על מנת כן שיהיה לו יתברך נחת רוח, שהוא הטעם שהקדים משה קדושת שבת לקדושת המשכן, כדי שבכל מחשבה דיבור ומעשה נחשוב תחילה על רצון וכבוד ה' יתברך.

¹⁴ וכדי שלא יטענו לומר שמלאכת המשכן דוחה שבת ע"כ הוסיף מלת 'אך'.

¹⁵ וכבוד ה' הוא שנראה שהוא יתברך עושה לכל המעשים, ומרחמנותו וגודל טובו, משתף את התחתונים במעשה בראשית, והם ג' מדרגות שהיה ה' מדבר עם משה. שהיה מדבר עימו קודם בניית המשכן הוא כנגד ימי החול, ושהיה מדבר עימו מבין הכרובים הוא כנגד יום שיש בו וליל שבת, וכשהיה הענן מלא את המשכן היה כבוד ה' מלא את המשכן, וכתוב "ולא יכול משה לבוא אל אוהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את המשכן" כי הוא ענין שבת קודש שהוא כבוד ה' יתברך לבדו, ועושה לכל המעשים לבדו כמ"ש (שמות לא, יג) "אך את שבתותי תשמרו כי אות בניי ובניכם לדורותיכם לדעת כי אני ה' מקדשכם". והם ג' אותות: אות תפילין הם כנגד ימי החול (זוה"ק פנחס רכו:), אות ברית כנגד יום שיש בו ויוסף הצדיק, ואות שבת כנגד יום שבת קודש.

בשורה משמחת

לבקשת רבים ניתן לשמוע בקו 'שיעורי הינוקא' עובדות והנהגות מחיינו, אורחותיו של הגאון הינוקא מו"ר שליט"א בשלוחה 4 מאת הגאון הרב יחזקאל משה שליט"א ות"ח נוספים. וכן בשלוחת המאזינים שלוחה 6. כמו"כ ניתן להאזין לשיעורים האחרונים ומאמר יומי. מספר הקו 02-5-306-506 האזינו ותחי נפשכם

לציבור הקוראים היקר.
הדפסת העלון כרוכה בהוצאות רבות.
קעת הצטברו חובות והעלון יוצא בצמצום והביקוש עצום. זכות גדולה למי שייסייע לזכות הרבים הצמאים לדעה את ה'.
המעוניינים לקחת חלק בזיכוי הרבים יפנו במייל או בטלפון וכן ניתן לתרום לאחזקת העלון במספר הטלפון: 7426-1-2-03-763-0585 שלוחה 03-763-0585 יש לציין את שם ההקדשה